

Nr 369.

Av herrar **Skoglund** och **Anderson** i Norrköping, *angående inrättande av ett särskilt rådgivande organ för lantbruksfrågor under rådande kris.*

Den rådande ekonomiska krisen, som numera sträckt sina förhärjande verkningar in på näringslivets olika områden och kännbart drabbat staterna och de enskilda individerna, gjorde sig först märkbar inom jordbruket. Efter år av sjunkande priser och ogynnsamma avsättningsförhållanden kan någon ljusning tyvärr ännu icke skönjas. Tvärtom synes krisen tendera till ytterligare skärpning. Noteringarna för lantbrukets viktigaste alster sätta nya bottenrekord och avsättningsförhållandena försämrats alltmåra särskilt i fråga om de animaliska produkterna.

Till belysande av utvecklingen må endast några få siffror angivas.

Generalindex för jordbruksproduktpris har nedgått från 144 under 5-årsperioden 1925—1929 till 91 under januari—november 1932, vilket betyder en nedgång av ej mindre än 37 %. Samtidigt har indexsiffran för jordbrukets arbetslöner sjunkit från 187 till 172 eller med endast 8 % och generalindex för jordbrukets driftsförnödenheter från 151 till 121 eller med endast 20 %.

Enligt av lantbruksstyrelsen utgivna räkenskapsresultat från svenska jordbruk var räntabiliteten för omkring 400 kontrollerade jordbruk under 1924—1929 i medeltal 1,9 %. Motsvarande resultat för 200 kontrollerade jordbruk under 1931—1932 är 0,1 %, det vill säga ifrågavarande jordbruk ha i medeltal praktiskt taget ej givit någon nettoavkastning under bokföringsåret 1931—1932.

Såväl i riksdagen som i den allmänna diskussionen har jordbrukets svårigheter påtalats sedan flera år tillbaka. Kanske ställde sig mången under meningsutbytet till en början något tvivlande inför de fakta och förhållanden, som anfördes av jordbrukets målsmän. Numera torde man dock knappast på något håll vilja förneka riktigheten av de skildrade krisförhållandena. Jordbrukets nödläge har blivit en påtaglig verklighet även för andra än dem, som fått till uppgift att under dagliga bekymmer och hårt arbete producera våra viktigaste livsförnödenheter.

Liksom andra folk så måste också vi i vårt land under den nu pågående krisen söka bevara de stora värden, som ligga i en ekonomiskt sund och livskraftig jordbruksnäring. Det skulle vara till obotlig skada för hela vårt ekonomiska liv om jordbruksbefolkningen, som efter generationers hårt arbete nått en relativt dräglig försörjningsmöjlighet, nu skulle bringas i fullstän-

digt ekonomisk misär. Här bör samhället, för vars fortvaro jordbruksnäringen utgör en av hörnpelarna, av ren självbevarelsedrift ingripa till hjälp och stöd.

I det läge som jordbruksnäringen nu befinner sig ställa jordbrukarna i större utsträckning än någonsin sina förhoppningar till regering och riksdag.

Den nu sittande regeringen har ännu icke fört fram eller låtit beåda några mera omfattande förslag till stöd åt jordbruket utöver åtgärder som tidigare vidtagits.

Det må medgivas att effektiva medel för jordbrukets stödjande icke äro lätta att utfinna och att praktiskt realisera. Läget är emellertid sådant att det icke går an att endast söka avvakta utvecklingens gång. Nya utvägar måste sökas för att hjälpa jordbruksidkarna att rida ut stormen och alla till buds stående medel måste effektivt utnyttjas.

Initiativet till och utarbetandet av förslag till stödåtgärder måste emellertid i första hand ankomma på den verkställande statsmakten. Den enskilde riksdagsmannen och riksdagen såsom sådan äga därvid relativt små möjligheter. Det labila läget och de snabbt skiftande förutsättningarna för ett ingripande på ändamålsenligt sätt kunna i full utsträckning endast överblickas av den verkställande statsmakten, vilken för utredningens åstadkommande och förslags utarbetande till sin disposition har den administrativa förvaltningsapparaten. Regeringen får icke tveka att begagna sig av de möjligheter, över vilka den enligt gällande konstitution har befogenheten. Och riksdagen, vars överhandtagande beslutanderätt i stort som smått blivit en följd av den parlamentariska utvecklingen, får icke — i oklok månhet om denna maktfullkomlighet — tveka att giva regeringen klart tillkänna, att den önskar energiska åtgärder och i de fall, då riksdagens medverkan oundgängligen kräves, skyndsamma förslag till sådana åtgärder, som kunna bereda verksam hjälp för vårt lands jordbruksproduktion.

Av skäl, som ovan angivits, är det knappast möjligt att i en riksdagsmotion framlägga mera omfattande och tillräckligt utarbetade förslag till konkreta åtgärder, vilkas genomförande kunde vara att från skilda synpunkter rekommendera. Antydningssvis må emellertid vissa möjligheter beröras.

Arbetet måste inriktas på att förbättra och förstärka de statliga stödåtgärderna.

Vad beträffar spannmåls- och sockerbetsodlingen få de nuvarande hjälpåtgärderna icke uppgivas utan att andra, som måhända på ett bättre sätt fylla det avsedda syftet, sättas i stället. I den mån nya lagerhus för spannmål behövas, böra sådana komma till stånd. Jordbruksproduktionen måste under den nu rådande avsättningskrisen i möjligaste mån söka inpassas efter den inhemska förbrukningen och våra exportmöjligheter. Nya möjligheter måste efterforskas för den odlade jordens användning på ett för konsumtionen ändamålsenligt och för producenterna lönande sätt. Vi måste i större utsträckning än hitintills själva odla och bereda äggviterika fodermedel.

Den av staten understödda kontrollföreningsverksamheten bör mera inriktas på att sådana djur, som ha största förmågan att på ett ekonomiskt sätt omsätta de hemmaodlade foderväxterna, komma till sin rätt.

Det av förra riksdagen godtagna programmet för mejeriproduktionens stödjande måste energiskt fullföljas och göras mera effektivt. Smörets konkurrenskraft mot margarinet måste stärkas. Organisationsarbetet bland producenterna måste ytterligare stödjas och medel beredas för en effektiv propaganda för natursmör och mjölk.

Möjligheterna till prisförbättring för kött och fläsk måste omedelbart undersökas.

Äggproduktionen måste skyddas.

Beträffande olika slag av lantbruksprodukter gäller att effektiva och energiska åtgärder äro påkallade för varudistributionens ordnande, så att marknadsläget möjligheter i prishänseende kan bättre än som nu sker komma producenterna till godo.

Ingående uppmärksamhet måste ägnas jordbrukets kredit- och skuldförhållanden.

Redan dessa kortfattade antydningar giva vid handen, att många uppgifter finnas för handlingskraftiga insatser från det allmännas sida, vilka skulle kunna åstadkomma lättnad för jordbruket. Men det framgår också med all tydlighet, att planläggningen av dylika åtgärder och initiativet till desammas genomförande icke gärna kunna bero på riksdagen utan först och främst böra ankomma på den verkställande statsmakten. Det bör här icke vara fråga om någon kraftmätning mellan politiska meningsriktningar. Alla äro för visso eniga i sin uppfattning om vikten utav att bevara jordbruksnäringen som en huvudfaktor i vårt ekonomiska liv. I det nuvarande läget böra objektiva synpunkter och sakkunskap ersätta den politiska köpslagan. Därpå skall i längden det hela komma att vinna.

Vi äro naturligen fullt på det klara med att vad som här åsyftas ställer stora krav på förmågan och handlingskraften hos den verkställande statsmakten. Ett sådant uttalande får icke anses innehålla någon misstro mot den nu sittande regeringen och dess förmåga att giva prov på dylika egenskaper. Dess initiativkraft och uppfinningsrikedom har på andra områden kommit till uttryck i årets statsverksproposition. Men man kan å andra sidan icke förneka att de svåra och invecklade spörsmål, som äro förknippade med frågan om jordbruksnäringens stödjande, i särskild grad kräva mångsidig sakkunskap och hänsynstagande till skilda intressen. Under sådana förhållanden synes en förstärkning i organisatoriskt avseende utgöra ett medel till att främja möjligheterna till initiativ i förevarande spörsmål. Den sakkunskap, som bör stå till regeringens förfogande för hithörande frågor behandling under nuvarande krisförhållanden, bör därför givas en mera fast organiserad form såsom ett råd eller en utomordentlig kommission. I denna skulle ingå repre-

sentanter icke blott för den mera speciella sakkunskapen på lantbruksområdet utan även för handeln och för konsumenterna. Detta rådgivande organ, vars sammansättning och arbetsuppgifter närmare angivas i bifogade promemoria, bör äga initiativ- och förslagsrätt och bör stå i ständig kontakt med regeringen. Framhållas må ytterligare, att vad som åsyftas icke är en permanent förstärkning av förvaltningen utan enbart en av krisen påkallad önskvärd anordning. Det förevarande uppslaget får därför icke sammanbindas med det aktuella spörsmålet om lantbruksstyrelsens omorganisation, en i och för sig viktig angelägenhet.

Regeringen har säkerligen tillgång till stor sakkunskap i de olika nämnder, som för närvarande handha ledningen av spannmåls- och mjölkregleringar m. m., men dessa kunna ej från sina mer begränsade arbetsområden överblicka det hela.

Under tid då riksdagen icke är samlad kan läget för jordbruksnäringen bli så tillspetsat, att Kungl. Maj:t måste utnyttja alla de möjligheter, som stå till den verkställande statsmaktens förfogande. Inte minst i ett sådant läge torde en rådgivande nämnd, som varit i tillfälle att i stort följa utvecklingen i fråga om jordbrukets avsättningsförhållanden såväl på hemmamarknaden som på exportmarknaden, vara av behovet påkallad.

Under återopande av vad sålunda anförts få vi hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte

tillsätta ett råd med den sammansättning, som angives i bifogade promemoria, och med uppgift att uppmärksamt följa utvecklingen på jordbruksområdet, att föranstalta om erforderliga utredningar till förhållandenas klarläggande, att taga initiativ till och för regeringen framlägga förslag till åtgärder för jordbruksnäringens stödjande samt att i övrigt stå till regeringens och närmast chefen för jordbruksdepartementets förfogande för samråd i hithörande angelägenheter.

Stockholm den 21 januari 1933.

Martin Skoglund.

Ivar Anderson.

Bilaga.

P. M.

med riktlinjer för sammansättning av och arbetsuppgifter för ett särskilt rådgivande organ för lantbruksfrågor under rådande kris.

1. Rådet utses av Kungl. Maj:t och bör bestå av sju personer. Fem av medlemmarna böra förordnas efter förslag av representativa organisationer. Förslagsrätt, avseende för envar organisation en rådsmedlem, bör tillkomma Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap, Hushållningssällskapens ombudsmöte, Lantbruksakademien, Handelskammarmötets kommitté och Sveriges Allmänna Exportförening. Av övriga två medlemmar, vilka böra förordnas av Kungl. Maj:t utan föregånget officiellt förslag, bör en representera jordbruket och en konsumenterna.

2. Ordförande och vice ordförande i rådet böra utses av Kungl. Maj:t bland rådets medlemmar.

3. Rådet, som är avsett att stå till regeringens förfogande för behandling av för lantbruket betydelsefulla frågor under nu rådande kris, bör ha till uppgift:
att uppmärksamhet följa utvecklingen på jordbruksområdet;

att föranstalta om erforderliga utredningar till förhållandenas klarläggande;

att taga initiativ till och för regeringen framlägga förslag till åtgärder för jordbruksnäringens stödjande; samt

att i övrigt stå till regeringens och särskilt chefens för jordbruksdepartementet förfogande för samråd i hithörande angelägenheter.

4. Vid slutligt avgörande inom rådet böra minst fem medlemmar vara tillstädes.

5. Vid fattande av beslut, avseende initiativ från rådets sida, bör den mening gälla, som omfattas av flertalet närvarande rådsmedlemmar. Den, som har från beslutet skiljaktig uppfattning, bör vara pliktig att i särskilt yttrande eller, om beslutet icke leder till avlåtande av officiell framställning, i rådets protokoll giva sin mening tillkänna.

6. Vid besvarande av remisser bör vid eventuellt förekommande olika meningar inom rådet var för sig utvecklas de olika rådsmedlemmarnas uppfattning.

7. Rådet bör äga antaga sekreterare och övrig erforderlig personal samt i mån av behov inhämta yttranden från ämbetsverk och myndigheter samt anlita sakkunniga och speciella experter.